

מוביליות בין-דורית

סדרת מוביליות בין-דורית

ינואר 2025

גבריאל גורדון, זק הירש, יותם מרגלית, יחיאל נועם, קרנית
פלוג ורועי קנת פורטל

המכון הישראלי לדמוקרטיה

סדרת מחקרי מוביליות כלכלית בין-דורית

1. מוביליות בין-דורית – האם הפערים מצטמצמים
מדור לדור
2. הנשארים מאחור
3. ההי-טק כערוץ למוביליות בין-דורית

אוכלוסיית מחקר ונתונים

— בעלי שכר חיובי מעבודה (ללא הון וקצבאות).

— גילאי 31-36 (בקרוב ילידי 1977-1983) והוריהם.

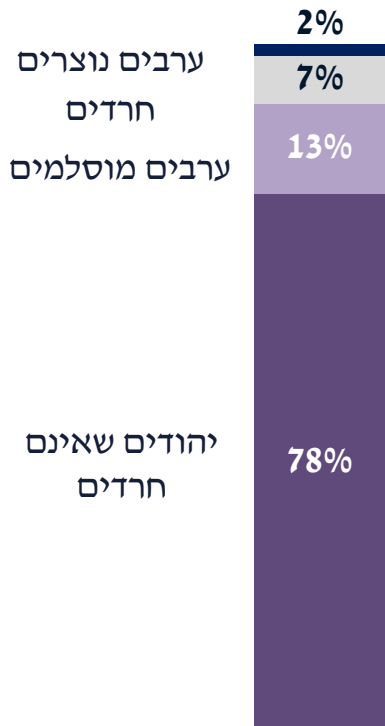
— על בסיס נתונים מנהליים (מתוך חדר המחקר של הלמ"ס) – מיזוג של מקורות מידע:

— רשות המסים, מרשם האוכלוסין, מרשם השכלה, קובץ תלמידים, זרוע העבודה.

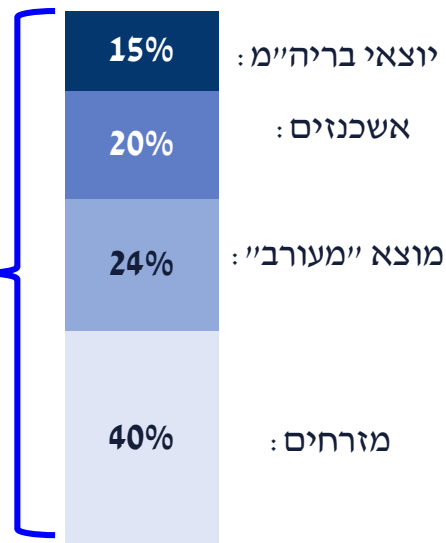
— נתונים חסרים: שעות עבודה ונתונים על שרות צבאי

אוכלוסיית המחקר (צאצאים)

כלל האוכלוסייה

יהודים שאינם חרדים

נתונים 1 – מוביליות בין-דורית

עבור כל הפרטים שנולדו בין 1977-1983 (522,000 אנשים):

- מין, מגזר, מוצא, מספר אחים, מספר ילדים
- הכנסות שנתיות מעבודה שכירה ועצמאית
- סוג בית הספר (פיקוח ומגזר) בכיתה ט' ובכיתה האחרונה
- מקצועות לימוד, מספר יחידות לימוד, ציונים
- ציוני פסיכומטרי
- השכלה גבוהה (מקצוע לימוד ומוסד)
- הכשרות שאינן אקדמיות
- כתובות מגורים
- הכנסות שנתיות מעבודה שכירה ועצמאית של הוריהם
- רמת ההשכלה של הורי הפרטים

נתונים 2 – מאפייני תעסוקה

עבור כל הפרטים שנולדו בין 1977-1983 שאינם עצמאיים
(403,000 עובדים):

- היסטורית תעסוקה מלאה מגיל 28 עד 2019
- חודשי עבודה עבור כל מעסיק בכל שנה
- שכר כולל מכל מעסיק בכל שנה
- ענף תעסוקה

משתנים מרכזיים

מדרג הכנסה בדורות הצאצאים וההורים:

אחוזון בהתפלגות ההכנסות הדורית

נשארים מאחור:

צאצאים השייכים לרבעון התחתון של התפלגות הכנסות הצאצאים, שהוריהם השתייכו לרבעון הכנסות ההורים התחתון

משתני איכות תעסוקה:

מספר יציאות מתעסוקה, משך זמן מחוץ לתעסוקה, שיעור תעסוקה לאורך הקריירה, מספר פרידות ממעסיקים, מספר אירועי ירידת שכר

1. מוביליות בין-דורית – האם הפערים מצטמצמים מדור לדור שאלות מחקר:

1. מה עוצמת הקשר בין ההכנסה (היחסית) מעבודה של ההורים וזו של צאצאיהם?

2. מה הסיכוי של פרט שנולד ברבעון התחתון להגיע לרבעון העליון? ומה סיכויו להישאר ברבעון התחתון?

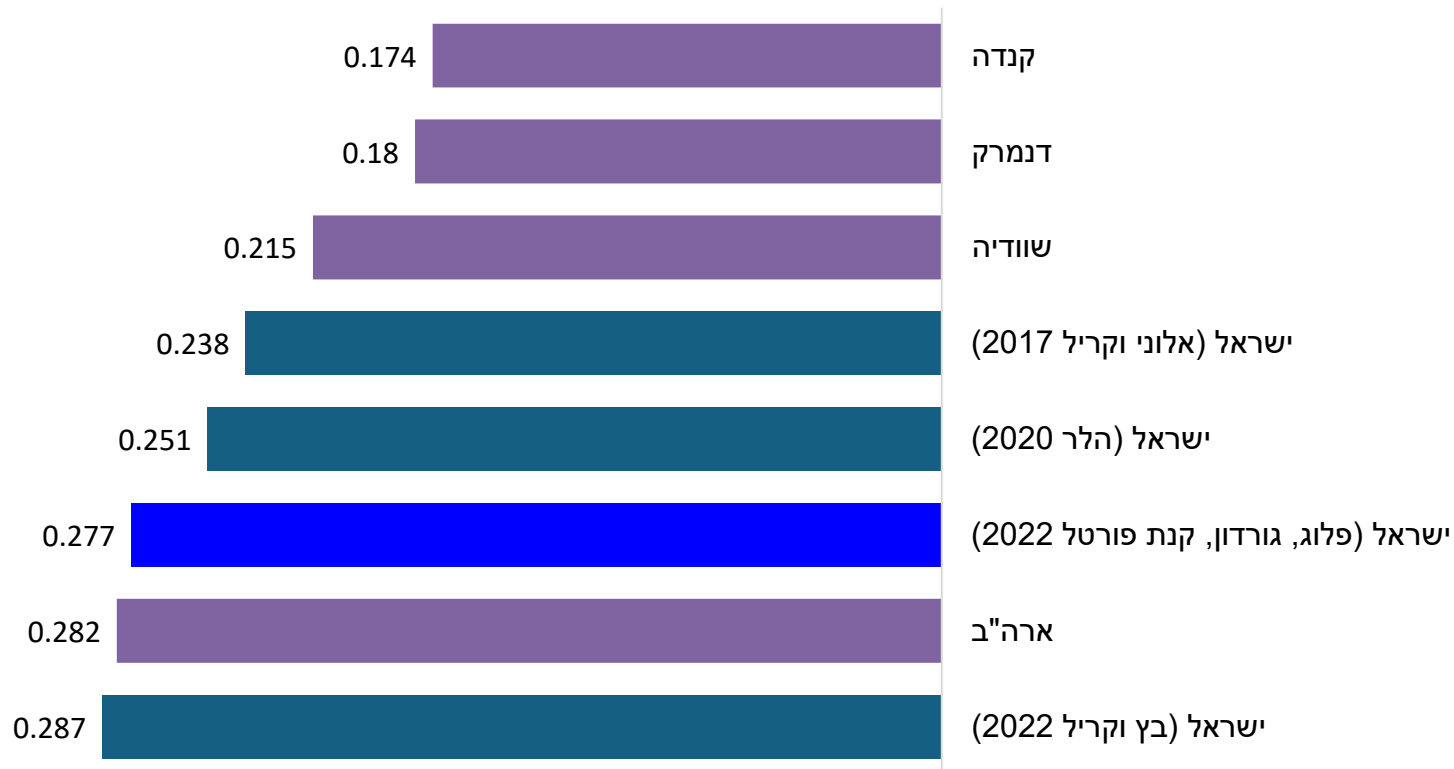
3. מה חשיבות ההשכלה בהסבר הקשר בין הכנסת ההורים וצאצאיהם?

4. האם המוביליות שונה בין קבוצות האוכלוסייה הצטמצמו?

5. האם הפערים בין קבוצות האוכלוסייה הצטמצמו?

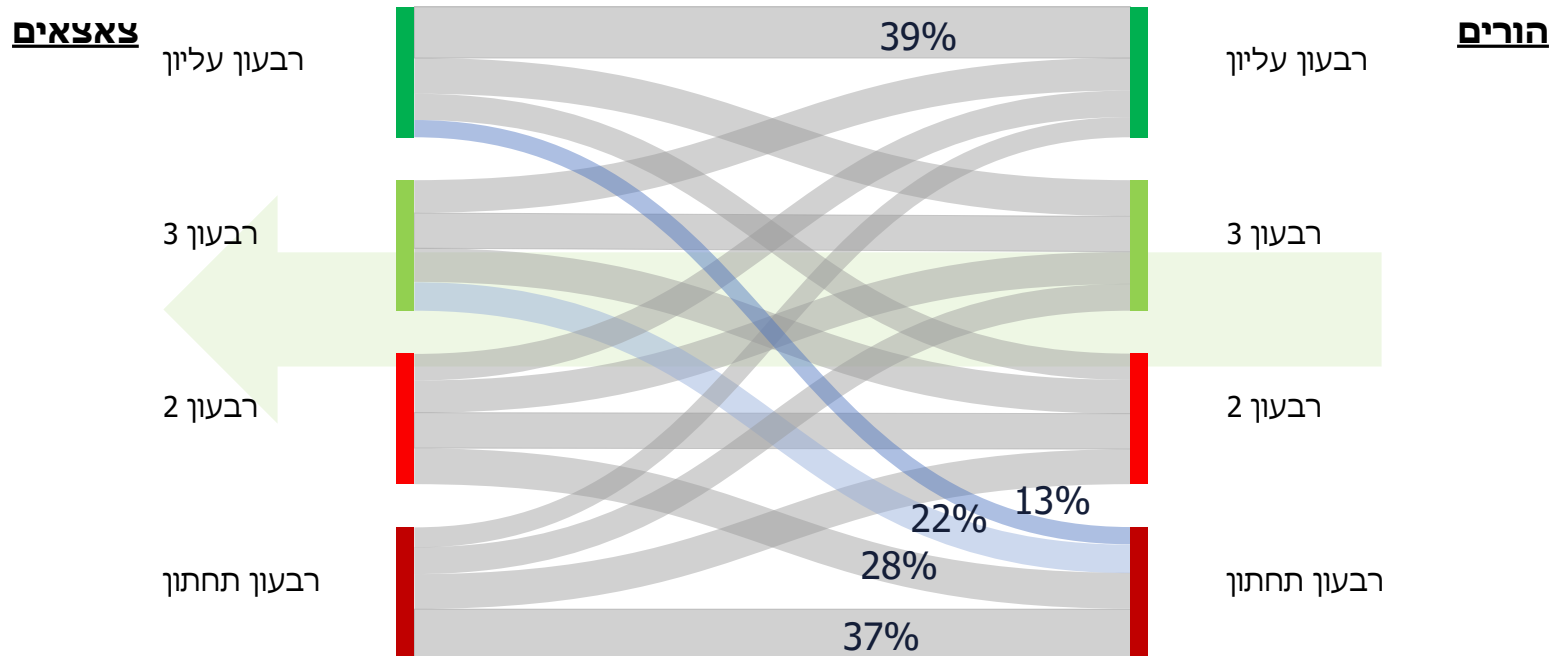
מידת ה(אי)מוביליות בישראל

המתאם בדירוג הכנסה בין הורים וצאצאים

מוביליות בין-דורית בין רבעוני הכנסה

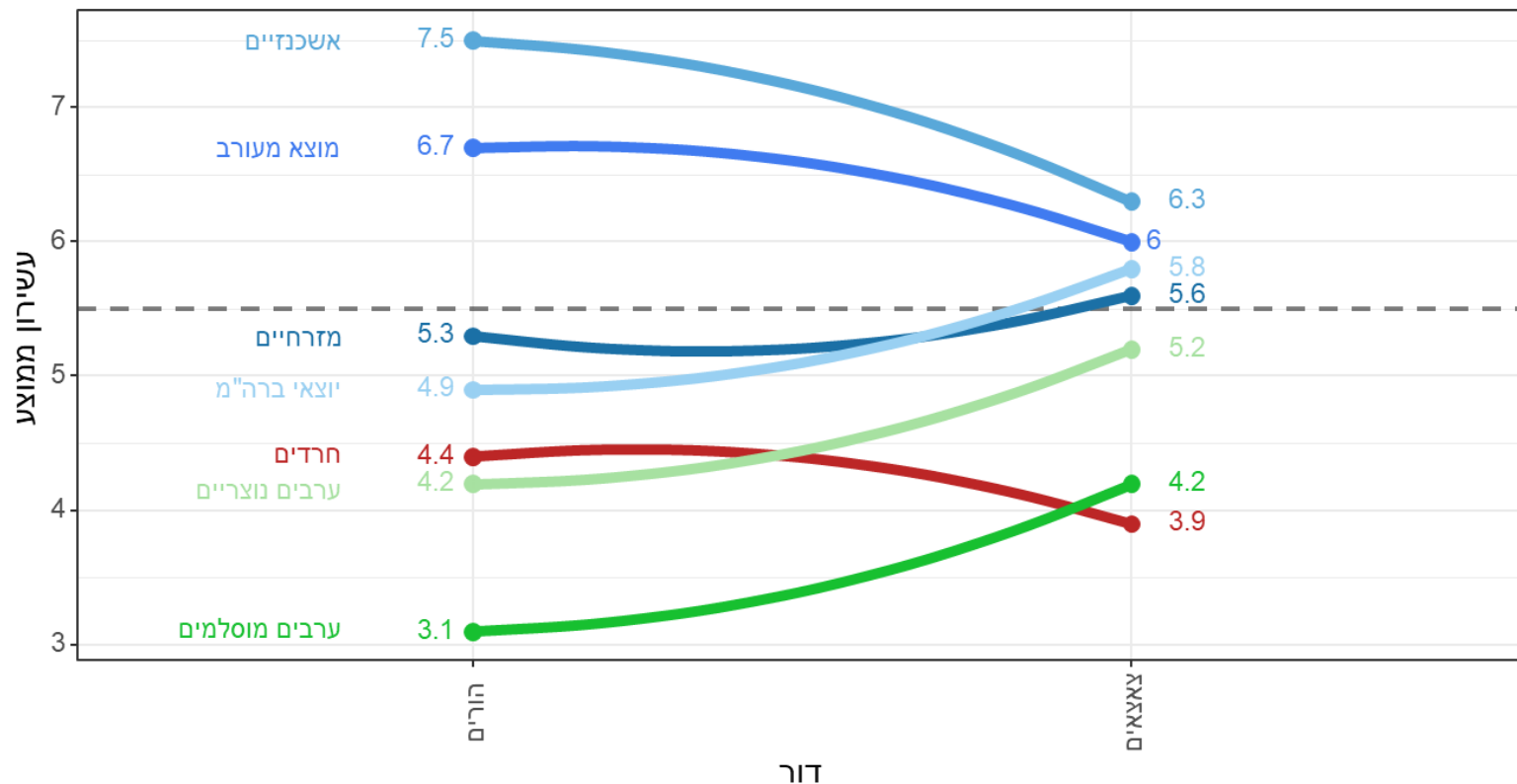
רק 13% מפרטים מרקע חלש "קופצים"

עיצוב תרשים בעזרת SankeyMATIC.com

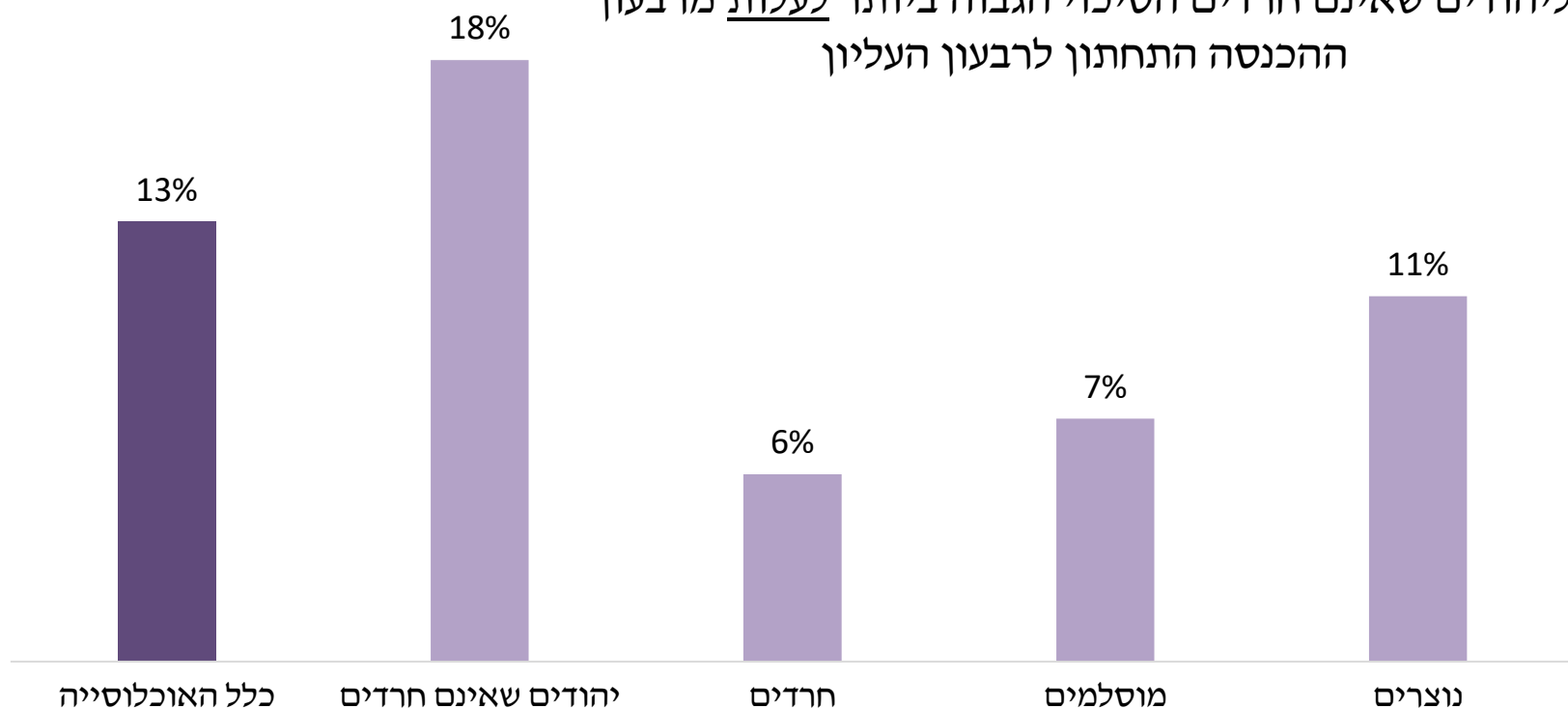
השינוי במדרג ההכנסה, לפי קבוצות אוכלוסייה

מדרג ההכנסה הממוצע מדור ההורים לצאצאים

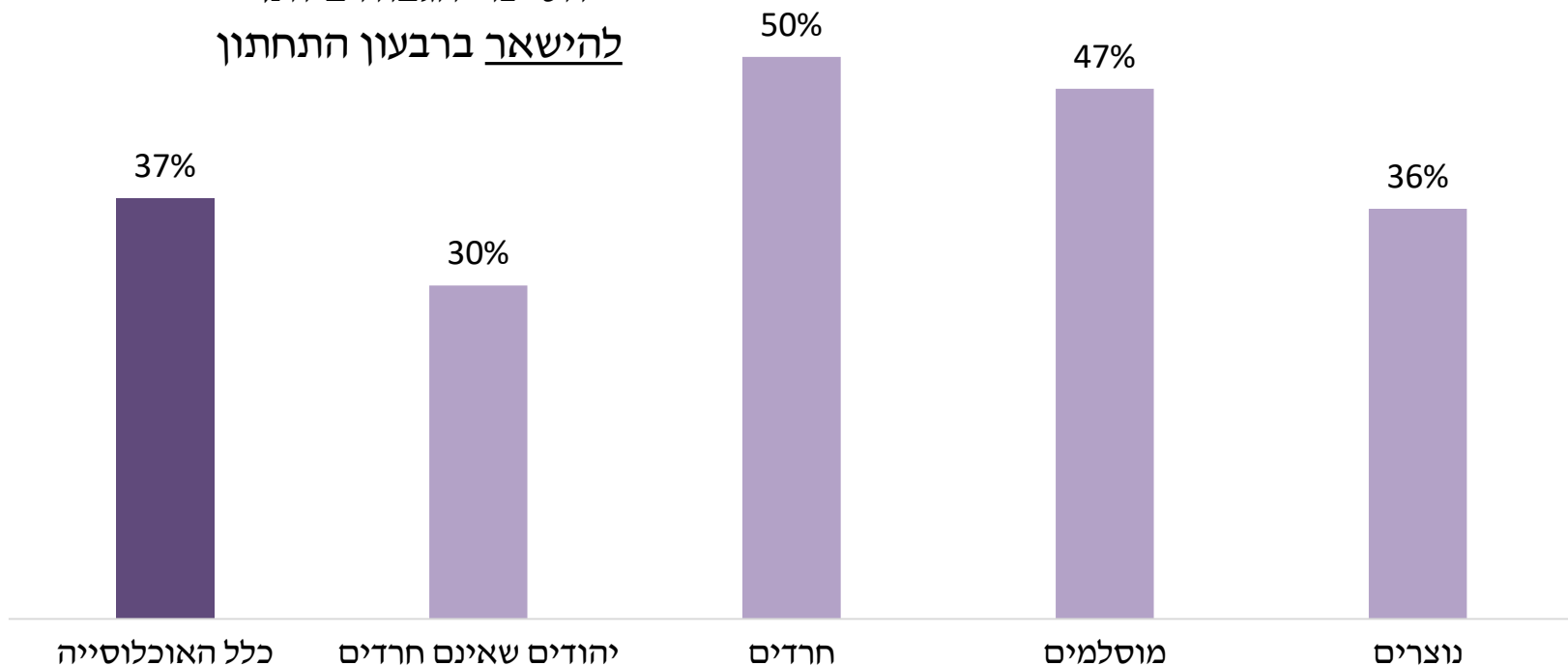
ניידות בישראל – "חלום אמריקאי" (רבעון תחתון ← עליון)

ליהודים שאינם חרדים הסיכוי הגבוה ביותר לעלות מרבעון
ההכנסה התחתון לרבעון העליון

"רצפה דביקה" בישראל (הישארות ברבעון התחתון)

לחרדים וערבים מוסלמים
הסיכוי הגבוה ביותר
להישאר ברבעון התחתון

—המוביליות הבין דורית בישראל נמוכה בהשוואה
בינלאומית

—הפערים בין רוב הקבוצות הצטמצמו מדור לדור

—יותר משליש מהפרטים עם הרקע החלש ביותר
לא מצליחים לשפר את מעמדם הכלכלי—
"הנותרים מאחור"

2. הנשארים מאחור

שאלות מחקר:

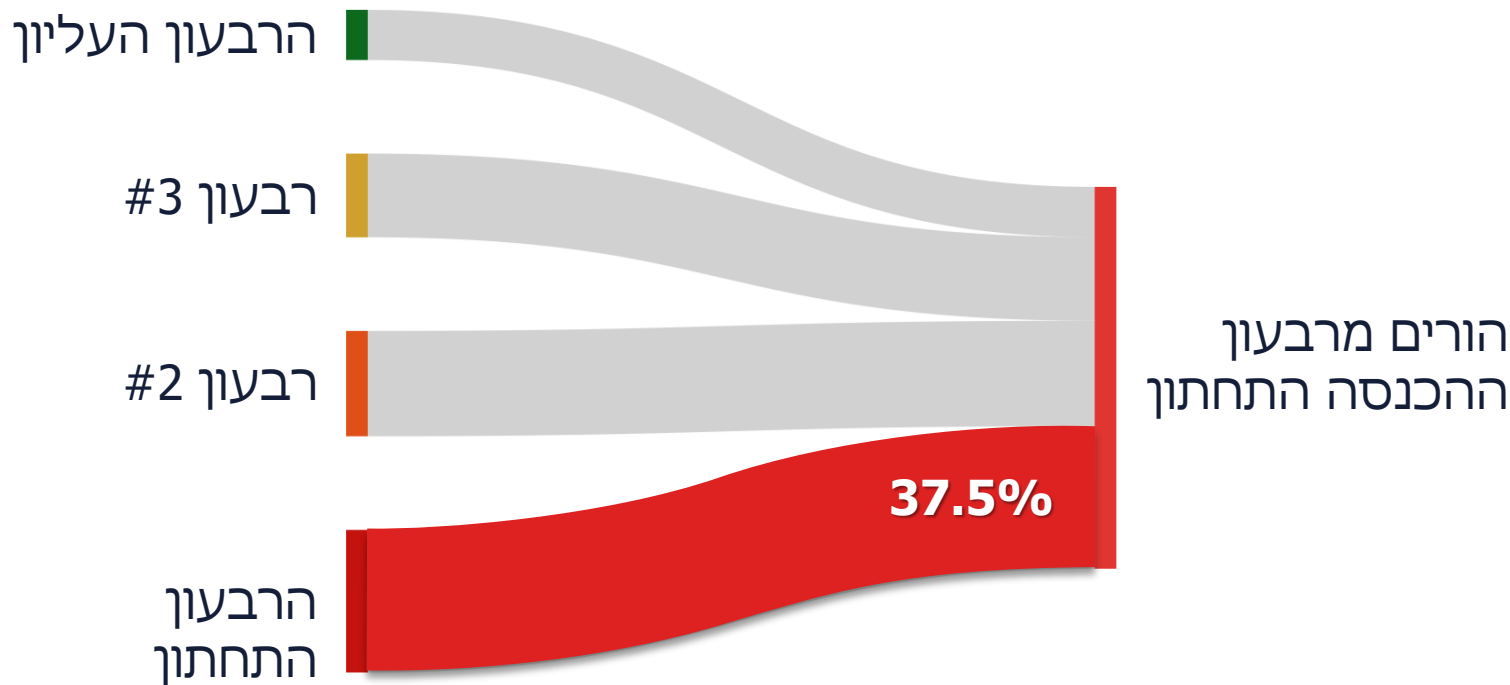
1. מהם המאפיינים של הנשארים מאחור?

2. באיזו סביבה הם גדלים? איזה חינוך הם קיבלו?

3. מהם דפוסי התעסוקה שלהם?

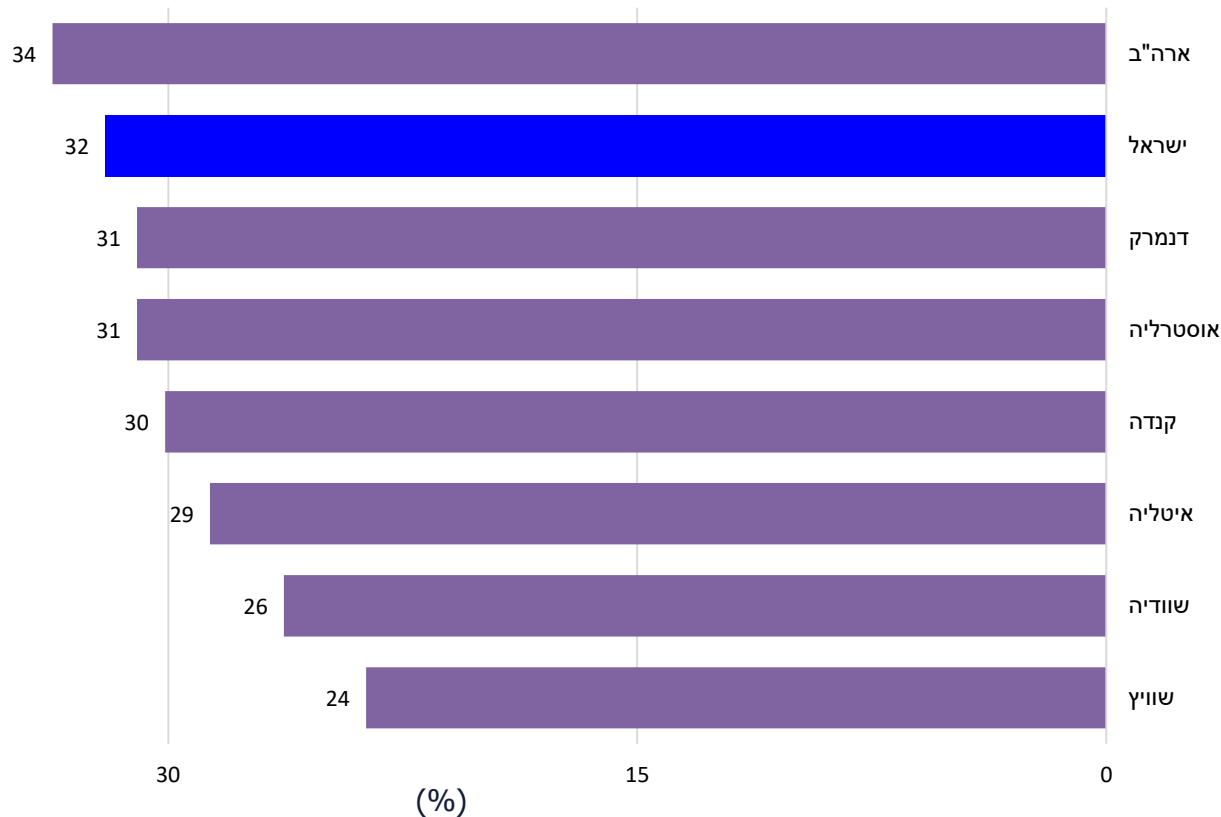
מוביליות בין רבעונים בישראל

בקרב צאצאי
הרבעון
התחתון

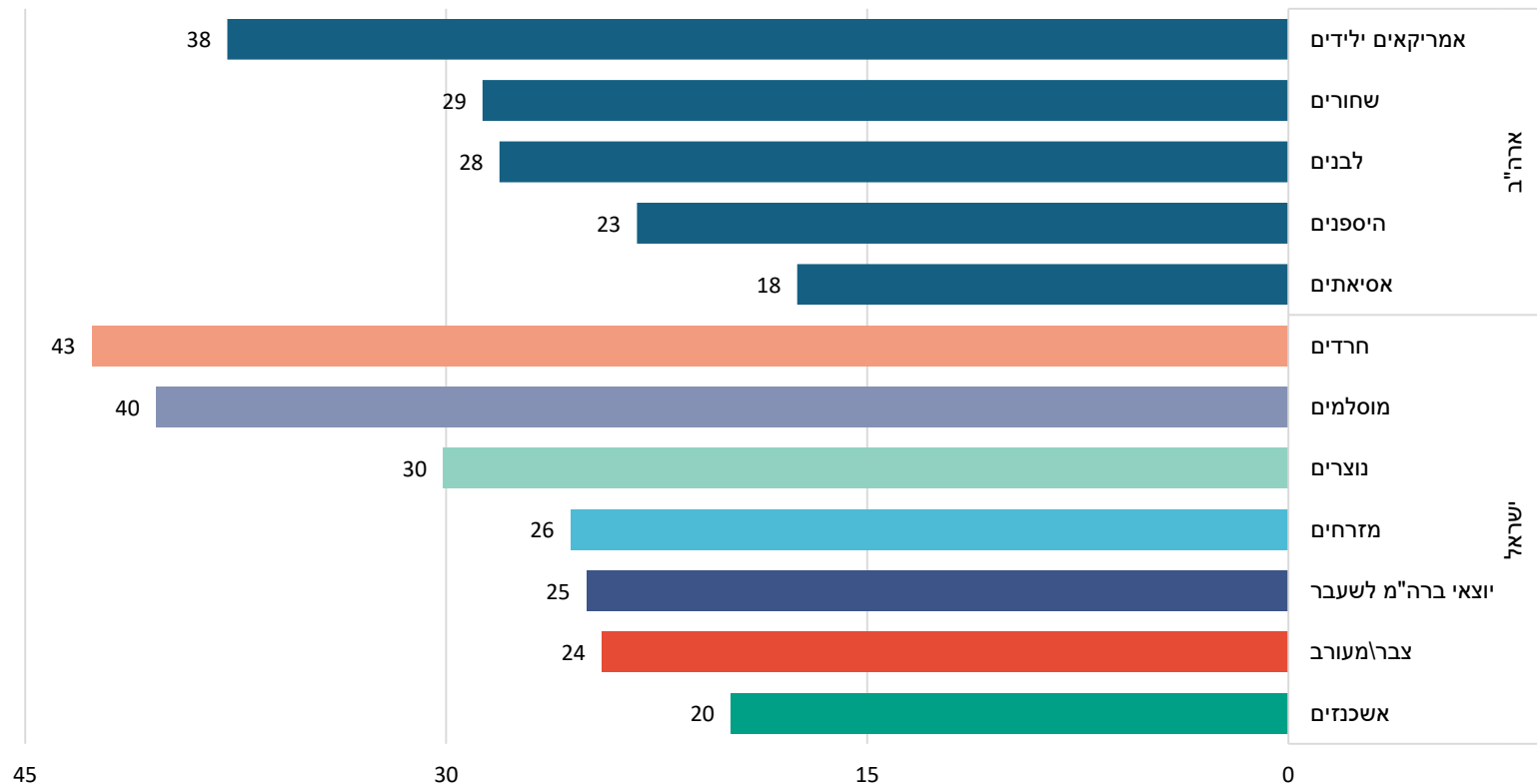
כמה אנשים נשארים מאחור?

הסיכוי להשתייך לחמישון התחתון בהינתן הורים השייכים לחמישון התחתון

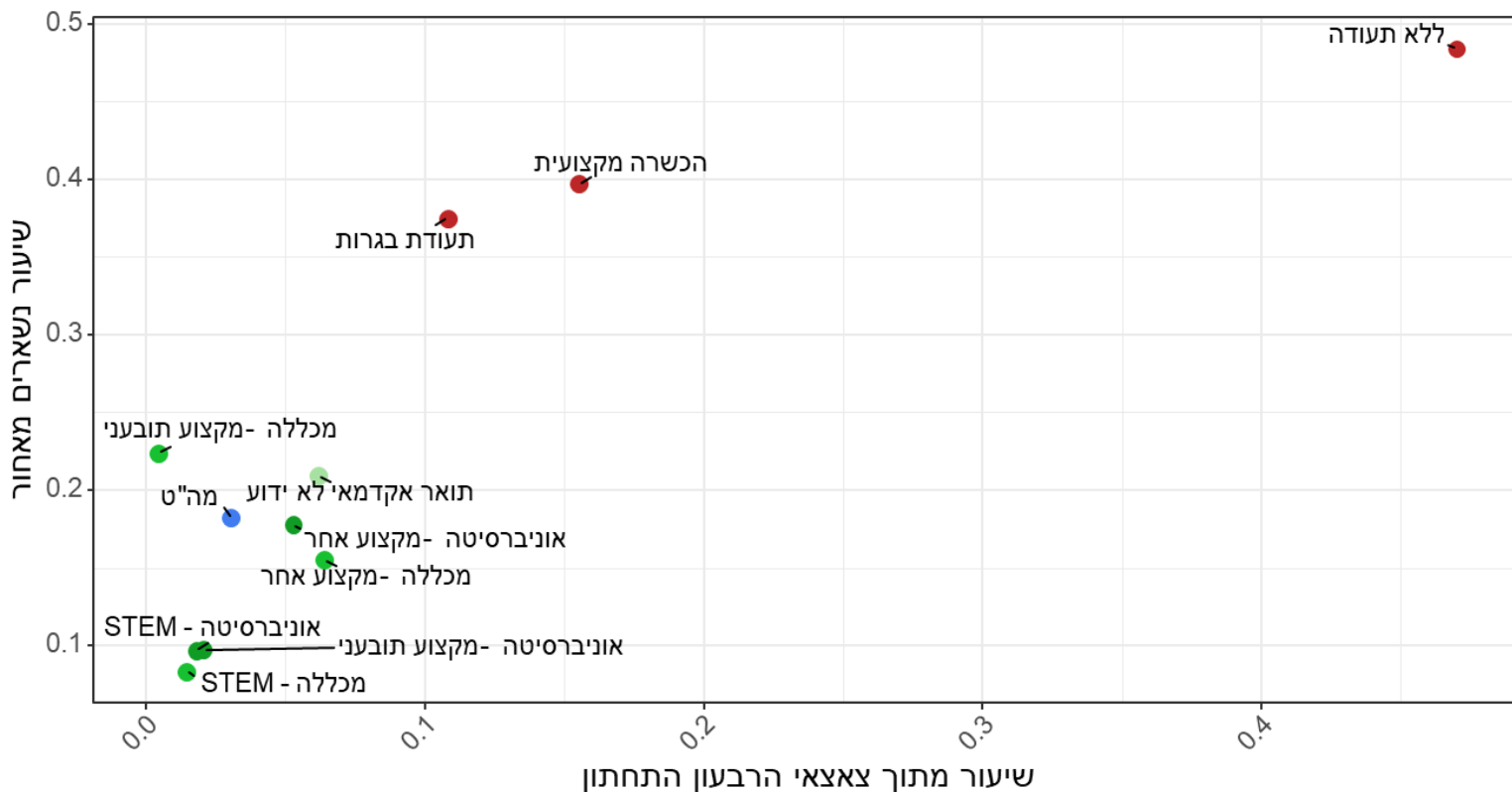
מה הסיכוי להישאר מאחור? לפי קבוצת אוכלוסייה, ישראל בהשוואה לארה"ב

הסיכוי להשתייך לחמישון התחתון בהינתן הורים השייכים לחמישון התחתון

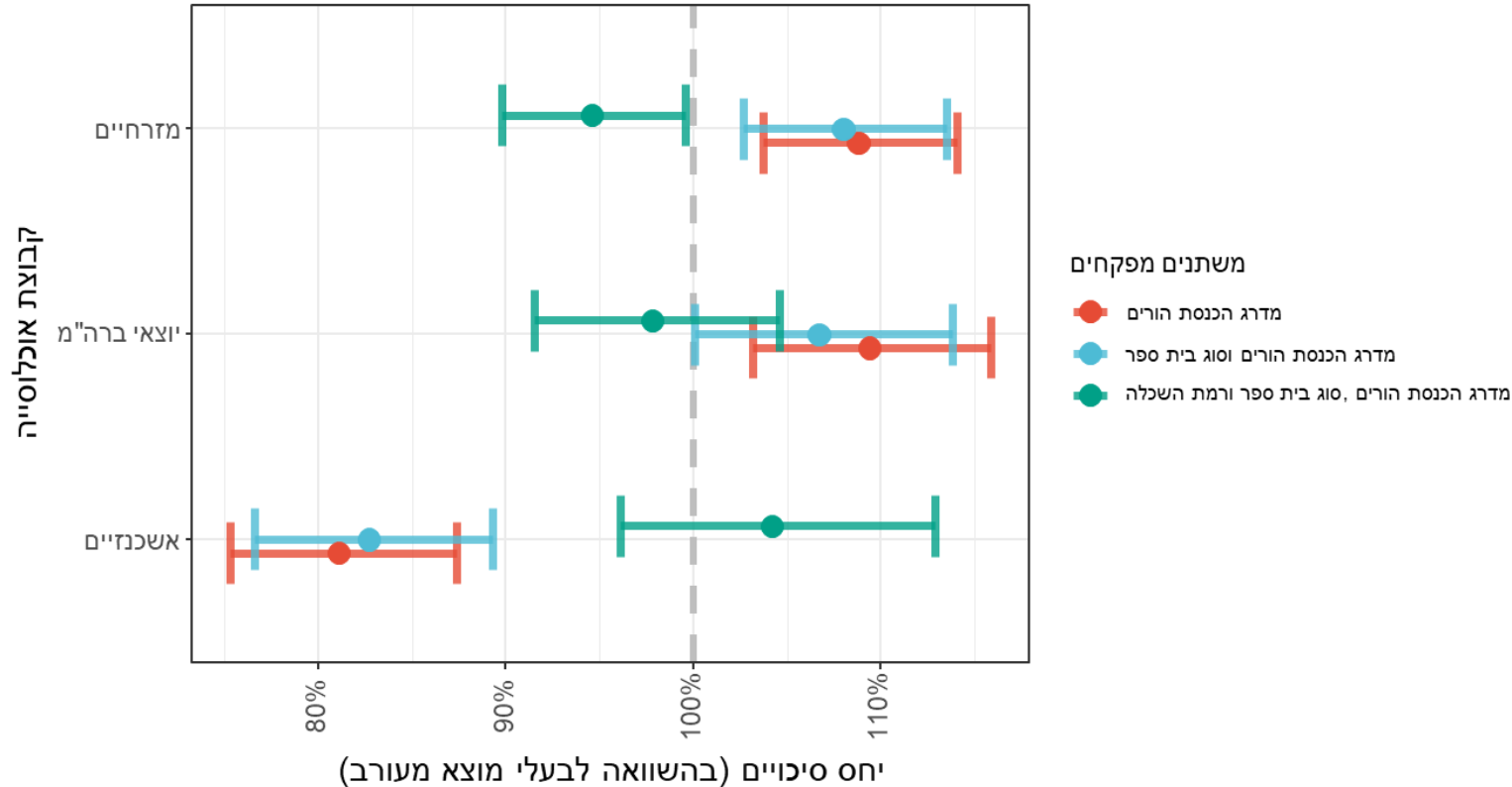
מה הסיכוי להישאר מאחור? לפי השכלת הצאצאים

הסיכוי להשתייך לרבעון התחתון בהינתן הורים השייכים לרבעון התחתון

הסיכוי להישאר מאחור, לפי עדה

תוצאות רגרסיה לוגיסטית

— בהשוואה בינלאומית, בישראל הסיכוי להישאר מאחור גבוה

— עוצמת "מלכודת העוני" גבוהה במיוחד באחוזונים התחתונים

— ערבים, מזרחיים וחרדים מיוצגים ביתר באוכלוסיית הנשארים מאחור

— בקרב יהודים לא חרדים, כאשר מפקחים על רמת השכלה, הפערים לפי מוצא (עדה) אינם מובהקים

היי-טק כערוץ למוביליות בין-דורית

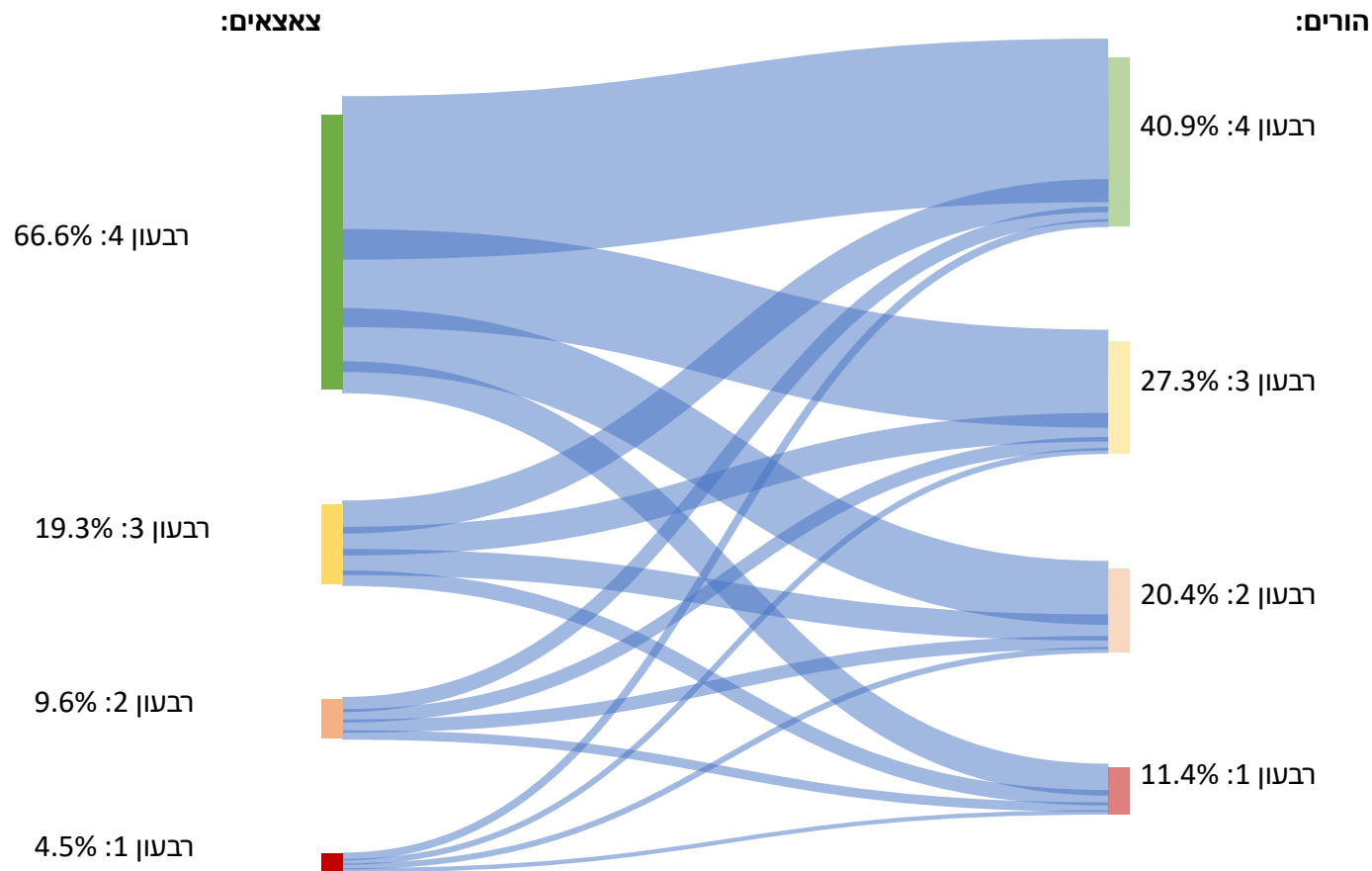
שאלות המחקר:

1. מהם המסלולים שבאמצעותם פרטים מרקע חלש מתקדמים מעלה בשוק העבודה

2. מי הם ה"קופצים"—פרטים הבאים מהרבעון התחתון, ובבגרותם מגיעי לרבעון/חציון עליון של התפלגות ההכנסות

3. מהם הגורמים המרכזיים המאפשרים ניעות כלכלית כלפי מעלה?

מפת המוביליות בהכנסות של המועסקים בהייטק

קטגוריה	נקודה (Dot)	טווח (Error Bar)
יוצא ברית המועצות לשעבר	~0.78 (Blue)	~0.70 - 0.85 (Blue)
מספר אחים	~0.88 (Blue)	~0.85 - 0.92 (Blue)
מוצא מעורב יליד ישראל	~0.95 (Red)	~0.80 - 1.05 (Red)
מוצא מזרחי	~0.88 (Red)	~0.75 - 0.95 (Red)
חרדי	~0.90 (Red)	~0.70 - 1.00 (Red)
הורות צעירה (מתחת לגיל 24)	~0.70 (Red)	~0.60 - 0.78 (Red)
אישה	~0.50 (Blue)	~0.45 - 0.55 (Blue)
ערבי נוצרי	~0.15 (Blue)	~0.12 - 0.18 (Blue)
ערבי מוסלמי	~0.12 (Blue)	~0.10 - 0.15 (Blue)

הסיכוי של אישה מרבעון
ההכנסה התחתון להגיע להיי-
טק הוא כ-50% מזה של גבר
בעל השכלה דומה; של ערבי
מוסלמי, 10%

***הסיכויים ביחס
לאלה של גבר
אשכנזי**

הערות:

1. המדגם כלל רק פרטים שהוריהם השתייכו לרבעון ההכנסות התחתון; סך הכול: 105,743 תצפיות.

ממצאים עיקריים

- תעסוקה בהייטק מתואמת עם רמה גבוהה של מוביליות כלכלית.
- רוב המועסקים בהייטק מגיעים מרקע כלכלי חזק; מיעוט קטן מגיעים מרקע כלכלי חלש.
- לרוב המועסקים בהייטק סוג השכלה שאינו נפוץ בקרב אנשים מרקע כלכלי חלש.
- השכלה בתחומי ה־STEM מגדילה מאוד את סיכויי ההשתלבות בהייטק
- הכשרה מקצועית טכנולוגית של משרד העבודה-מה"ט מתואמת גם היא עם הסיכוי הגבוה של אנשים מרקע כלכלי חלש להשתלב בהייטק.
- למספר היחידות בתעודת הבגרות באנגלית ובמתמטיקה מתאם חזק עם הסיכוי להיות מועסק בהייטק.
- השכלה מסבירה חלק ניכר מן הפערים בתעסוקה בהייטק בין עובדים מרקעים כלכליים שונים, אך לא את הפער היהודי־ערבי או את הפער המגדרי. אלה נותרים גדולים גם כאשר מתקנים בגין הבדלי השכלה.
- העדר נתונים על השירות הצבאי ושעות העבודה חסר לניתוח מלא יותר

**מוביליות בין-דורית בישראל: האם הפערים
מצטמצמים מדור לדור? מחקר מדיניות**
183<https://www.idi.org.il/books/48207>

**הנשארים מאחור: מוביליות בין-דורית
ומלכודת העוני בישראל**
<https://www.idi.org.il/books/59452>

הייטק כערוץ למוביליות בין-דורית
<https://www.idi.org.il/books/49649>

